

Facebook grupės „Internetiniam balsavimui – NE“

REZOLIUCIJA

Socialinio tinklo Facebook grupė "Internetiniam balsavimui – NE" sukurta 2009 m. ir jungia apie 350 narių - patyrusių programuotojų, IT valdymo, saugos ir kitų sričių specialistų, besidominčių internetinio balsavimo tematika.

Per pastaruosius 10 m. Lietuvoje iš esmės formuojasi nauja, skaitmeninė ekonomika, kurios produktais ir paslaugomis naudojasi dauguma visuomenės. Viešos ir privačios elektroninės paslaugos tapo mūsų kasdienybe. Elektroninių paslaugų infrastruktūrai augant vis ryškiau pasireiškia ir visiems aktualios problemos. Kaip ir kitose srityse, nacionalinės IT vystymo politikos formavimą neišvengiamai įtakoja įvairios interesų grupės. Todėl vieša, skaidri ir profesionali diskusija visai šaliai svarbiausiais klausimais, kaip ir rinkimų įstatymų pakeitimo, yra viena iš visuomenės interesų gynimo priemonių.

Bet kokią gaunamą paslaugą piliečiai dažniausiai sieja su jos teikėjo tapatybės aiškumu, gavimo vietos žinojimu, teikimo būdo suvokimu ir sugebėjimu vertinti paslaugos kainą bei rezultatus. Taikant šį modelį tradiciniam balsavimui, akivaizdu, kad kiekvienas rinkėjas žino, jog:

1) rinkimus organizuoja valstybė; 2) balsavimo vieta t. y. balsavimo punktas yra saugus; 3) balsavimo būdas, bendru atveju, apima: 3.1) rinkėjo balsavimo punkto aplankymą, 3.2) rinkėjo tapatybės patvirtinimą, 3.3) balsavimo biuletenio gavimą, 3.4) biuletenio slaptą pildymą balsavimo kabinoje, 3.5) biuletenio viešą įmetimą į urną ir 3.6) surinktų balsų skaičiavimą. Kiekvienas žino, kad laikantis nustatytos tvarkos, praktiškai nėra galimybių sužinoti kas kokius biuletenius pildė; 4) visą rinkimų procesą turi galimybę stebėti rinkimų stebėtojai.

Bandant atlikti šią tvarką elektroninėmis priemonėmis, vos ne kiekviename iš minėtų žingsnių kyla abejonių dėl patikimumo, konfidencialumo ir galutinių rezultatų tikslumo. Balsavimas elektroninėmis priemonėmis įneša nemažai ir kitų, dažnai eiliniam rinkėjui nepastebimų, trukdžių. Jeigu tradicinio balsavimo atveju biuletenį pildo ir įmeta į urną pats rinkėjas, elektroninio biuletenio pildymas, jo „kelionė į balsavimo urną“ yra atskira, tarp IT specialistų plačiai diskutuojama tema. Sprendimų, kuriais patikimumą būtų galima prilyginti prie tradicinio balsavimo, šiandien pasaulyje nėra. Problemiškas yra ir elektroniniu būdu gautų balsų skaičiavimas, asmenų privatumo užtikrinimas.

Balsavimas elektroninėmis priemonėmis glaudžiai susijęs su asmens duomenų apsaugos, atpažinties ir elektroninio parašo reguliavimu. Šiose srityse Lietuva turi nemažai neišspręstų problemų. Be to, Europos Sąjungos Reglamentų pagrindu šiuo metu vyksta esminiai teisinio reguliavimo pokyčiai. Reglamentas yra tiesioginio taikymo aktas, užtikrinantis teisės normų harmonizavimą Europos Sąjungos lygiu, todėl jo perkelti į nacionalinę teisę nereikės.

Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentas (ES) Nr. 910/2014 dėl elektroninės atpažinties ir elektroninių operacijų patikimumo užtikrinimo paslaugų vidaus rinkoje, iš dalies jau įsigaliojo. Šis Reglamentas, bent jau apibrėžimų dalyje, reikalauja tam tikrų įstatymų patikslinimo, o vėliau reikalaus visos eilės kitų teisės aktų suderinimo ar panaikinimo. Pabrėžtina, kad Reglamentas pirmą kartą teisiškai apibrėžia *elektroninę atpažintį* ir reguliuoja jo vienodą naudojimą ES mastu.

Panaši situacija asmens duomenų apsaugos srityje. „Internetiniam balsavimui – NE“ grupė palaiko Lietuvos Vyriausybės ketinimą išspręsti asmens kodo naudojimą teikiant elektronines paslaugas, atkreipdama dėmesį ir į tai, kad 2012-12-18 Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo sprendimas dėl asmens kodo naudojimo kvalifikuotame sertifikate vis dar nėra vykdomas. Kyla susirūpinimas, kad Vyriausybės pavedimą išspręsti asmens kodo problemą praktiškai vykdo tie, kurie asmens kodo problemą Lietuvoje ir sukūrė. ES asmens duomenų apsaugos Reglamentas dar nėra įteisintas, tačiau jau žinoma, kad jis nustatys iš esmės naują asmens duomenų apsaugos teisinį reglamentavimą ES lygiu. Dėl to šiuo metų asmens duomenų teisinės apsaugos plėtros veiksmų plano rengimas Lietuvoje ir atidėtas.

„Internetiniam balsavimui – NE“ grupės nuomone esant tokiai teisinio reguliavimo situacijai, skubotas nusistovėjusios rinkimų tvarkos keitimas netarnauja visuomenės interesams ir menkiną šalies įvaizdį tarptautiniu mastu.